

000610-1

Okazionalisté byli v jedné věci trestuhodně nedůslední, když předpokládali, že lidská mysl je jedinou stvořenou „věcí“ ve světě, ve které se všechno děje jen tak, že Bůh vykonává lidská rozhodnutí. Tak, jako musíme u každé individuální lidské mysli předpokládat jakousi subjektní setrvalost, která nepotřebuje, aby ani ji (mysl), ani její (aktivní, tedy myslící) subjekt Bůh neustále obnovoval, ale která trvá – od toho momentu, kdy byla stvořena – svou vlastní aktivitou, musíme něco obdobného předpokládat u všech subjektů, tedy i u subjektů nižších a nejnižších úrovní. A nejen to setrvačnost, jak jí tradičně bylo rozuměno, ani nepředpokládá, že jde o kontinuální trvání (včetně kontinuální změny) subjektního, tj. vnitřně integrovaného charakteru, nýbrž tradičně bávala popisována bez jakéhokoli poukazu k nějakým subjektům (dnes ovšem víme, že to byla chyba, ale o to teď nejde). Setrvačnost vykazují i hromady (agregáty) „věcí“ – a původně právě ty. Newtonovská fyzika se zabývala výhradně setrvačnostmi hromad. V chápání filosofickém (a theologickém) jsou tedy závažné důvody, proč se zabývat otázkou povahy setrvačností a jejich „ontickými“ předpoklady (podmínkami). Zejména theologové, kteří by setrvačnosti relativizovali nebo jen nebrali vážně, by se dopouštěli snižování závažnosti na jedné straně božího stvořitelství, na druhé straně skutečnosti opravdového stvoření, tj. stvořených věcí jako opravdu skutečných. Bůh, který by musel každý moment každého jednotlivého procesu stvořitelisky ustavovat nově, by vlastně se svým stvořením splýval. Oddělenost stvoření od Stvořitele je založena právě v tom, že stvořená skutečnost je nějak (zajisté jen relativně, ale bezpochyby skutečně) samostatná, a to od chvíle, kdy byla jednou stvořena. Jinak řečeno: creatum je výsledkem, výsledkem aktu stvoření, nezůstává jeho součástí ani složkou. V jedné věci ovšem je třeba provést opravu: zatímco výsledkem lidské tvorby je skutečnost předmětná, výsledkem boží tvorby je subjekt – a teprve potom to, co prostřednictvím subjektů Stvořitel podniká, činí, dělá.

(Praha, 000610-1.)